

Suomi–viro-kieliopas liikennetehtäville

Sara Vahter ja Anna Sorjonen

05/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Sara Vahter ja Anna Sorjonen

Julkaisun nimi: Suomi–viro-kieliopas liikennetehtäville

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Rentola Roosa ja Haarla Virve

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tarjota poliisille apua vironkielisten asiakkaiden kohtaamiseen liikenne- sekä valvonta- ja hälytyssektorilla. Opinnäytetyössä paneudutaan kielellisesti haastaviin tilanteisiin liikennetehtävillä. Opinnäytetyö koostuu raporttiosasta ja produktista. Raporttiosassa selvennetään aiheeseen liittyvää teoriaa, sekä kuvataan produktin tuottamisprosessia.

Opinnäytetyön produktina on suomi–viro-kieliopas liikennetehtäville. Produktimme tarjoaa vaihtoehdon tulkin käytölle yksinkertaisille ja selville liikenne rikoksille, jotka voidaan hoitaa sakolla. Produkti sisältää rikoksesta epäillyn oikeudet ja velvollisuudet, sekä liikennetehtävillä käytettäviä lauseita että muutamia yleisiä tehtävillä tarvittavia sanoja viron kielelle käännettynä.

Tilastojenkin valossa viron kielen osaamiselle on poliisissa tarvetta, sillä viroa puhuvat kuuluvat yhteen suurimmista vieraskielisistä ryhmistä Suomessa.

Sivumäärä: 27

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 05/2021

Avainsanat: Viro, viron kieli, sanasto, kieliopas, valvonta- ja hälytyssektori, liikenne rikokset

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	4
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA.....	4
2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	5
2.2 Produktin tavoite	5
2.3 Vieraskielisten henkilöiden määrä Suomessa	6
2.4 Virolaisten tekemät rikokset Suomessa.....	7
2.5 SWOT-analyysi	9
2.6 Produktin suunnittelu ja toteutus	11
3 TIETOPERUSTA.....	12
3.1 Kielelliset oikeudet	12
3.2 Lait kielellisten oikeuksien taustalla.....	13
3.3 Tulkkaus	15
3.3.1 Tulkin käyttö ulkomaalaisen kanssa asioidessa	16
3.4 Liikenteenvalvonta	16
3.5 Tavallisimmat liikenne rikokset.....	18
4 PRODUKTIN KOOSTAMINEN JA ARVIOINTI	22
5 POHDINTA.....	23

1 JOHDANTO

Poliisi kohtaa työssään usein vieraskielisiä asiakkaita, joiden kanssa yhteistä kieltä ei löydy. Tällaisissa tilanteissa ei aina ole mahdollista saada paikalle tulkkia, ei edes puhelimitse. Monen asiakkaan kanssa pystyy kuitenkin kommunikoimaan niin, että asia tulee ymmärretyksi, mutta aina näin ei ole. Tämän vuoksi päätimme tehdä opinnäytetyön, jonka aiheena on suomi–viro-kieliopas liikennetehtäville.

Opinnäytetyömme on toteutettu niin, että sen pohjalta poliisi voi hoitaa vironkielisen asiakkaan kanssa yksinkertaisia ja selviä liikenne-rikosasioita. Harjoittelun aikana pohdimme, että ymmärtääkö asiakas, jonka kanssa ei yhteistä kieltä löydy, että miksi hänet on pysäytetty ja minkä vuoksi häntä mahdollisesti rangaistaan. Produktillamme toivomme, että vironkielisten kanssa asiointi helpottuu ja varmistetaan se, että asiakas on ymmärtänyt mitä toimenpiteitä poliisi suorittaa.

Oppaassa avaamme rikoksesta epäillyn oikeudet ja velvollisuudet tiivistetysti viron kielelle

käännettynä sekä liitämme oppaaseen yleisimpiä fraaseja ja sanoja, joita käytetään liikenne-rikostehtävillä. Työmme nimi on suomi–viro-kieliopas liikennetehtäville.

Olemme olleet kummatkin työharjoittelussa Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella Vantaan pääpoliisiasemalla ja jo 10 kuukauden mittaisen harjoittelujakson aikana olemme molemmat huomanneet, että työssä kohtaa vieraskielisiä miltei päivittäin. Valvonta- ja hälytystoiminnan sekä liikenteen harjoittelujakson aikana liikenne-rikosasioita hoidettiin useaan otteeseen vironkielisten kanssa. Virolaiset puhuvat pääsääntöisesti auttavasti suomea tai englantia, mutta koemme, että olisi huomattava apu käsikirjasta, jossa oikeudet ja velvollisuudet olisivat tiivistetyssä muodossa käännettynä suomesta viroksi sekä muutamia yleisimpiä kysymyksiä, joita voi esittää liikenne-rikosasian selvittelyn yhteydessä.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää apuväline vironkielisten asiakkaiden kohtaamiseen liikenne- sekä valvonta- ja hälytystoimintasektorilla. Opinnäytetyön raporttiosassa paneudutaan syihin, jotka johtivat meidät laatimaan produktin vironkielisten asiakkaiden kohtaamiseen liikenne-rikostapauksissa sekä kootaan tietoperustaa produktin tueksi.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Opinnäytetyömme on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä ja sen produktina on viron kielen kieliopas liikenne- sekä valvonta- ja hälytyssektorille liikennetehtäviin. Oppaassa on suppeasti viron kielelle käännettynä rikoksesta epäillyn oikeudet ja velvollisuudet, josta ne voi suoraa lukea rikoksesta epäilylle. Oppaassa on lisäksi yleisimpiä kysymyksiä, joita rikoksesta epäillyltä kysytään

liikenne rikoksen selvittämisen yhteydessä, sekä lueteltu yksittäisiä sanoja, joista saattaa olla apua tehtävien hoitamisen yhteydessä.

Opas parhaimmillaan nopeuttaa esitutkimintaprosessia, sillä suppean esitutkiminnan kautta tutkittavat asiat saadaan hoidettua eteenpäin jo tapahtumapaikalla. Ilman yhteistä kieltä paikalle olisi saatava tulkki, joka saattaa kestää niin kauan, että kuulustelu heti tapahtumien jälkeen ei tule enää kyseeseen, eikä rikoksesta epäillyn kiinniottamiseen ole välttämättä perustetta. Tällöin kuulustelut sekä muu asiaan liittyvä selvittely tulee hoitaa myöhemmin tulkin avustuksella.

Koemme, että vironkielisiä asiakkaita kohdataan usein esimerkiksi liikenteenvalvontatehtävissä, jonka vuoksi kohdennamme käänöslauseemme nimenomaan liikenne rikoksiin. Valitsimme produktiimme kolme tavallista, yksinkertaista ja selvää liikenne rikosta, jotka ovat rattijuopumus, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta, liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Lisäksi produktista saa apua sakottamistilanteisiin sekä liikenne rikkomuksen hoitamiseen. Opinnäytetyö koostuu raporttiosasta sekä produktista.

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu produktista eli tuotteesta. Oppaan lisäksi opinnäytetyöhön sisältyy työstöprosessin raportti. Raportissa kerrotaan, minkälaisien vaiheiden kautta saavutettiin lopputulos, johon päästiin. (Haikansalo, Korander, 2021, 2).

Airaksisen ja Vilkan (2003, 51) kirjassa on kirjoitettu, että toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamisessa on monia erilaisia toteutustapoja. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi verkkokurssi, ohjeistus, tietopaketti tai kerätystä materiaalista koottu opas. Kirjassa (2003, 23) on myös ohjeistettu opinnäytetyön teosta, että produktin sisällön tulisi olla tarkoituksenmukaista ja teksti kohderyhmälle sopivaa. Positiivista lisää produktiin ja aiheeseen tuo aiheen mahdollinen ajankohtaisuus.

Opinnäytetyömme lopputuotoksena on produkti, joka on kieliopas. Opinnäytetyön raporttiosassa avaamme valitsemamme aiheen taustaa, työn vaiheita, tietoperustaa sekä kerromme kielioppaan laadinnasta ja toteutuksesta. Työstämme produktista selkeän ja helppolukuisen sekä sellaisen, että pääasiat ovat helposti löydettävissä. Opinnäytetyön lopussa on tiivistettynä pohdintaa, siitä kuinka mielestämme onnistuimme produktin toteuttamisessa, mikä se arvo on työelämässä sekä oma arviomme produktin käytettävyydestä.

2.2 Produktin tavoite

Poliisin työssä kohtaa runsaasti vieraskielisiä asiakkaita, joiden kieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Kommunikointi saattaa ajoittain tuottaa haasteita ja poliisin on vaikea varmistua siitä, että asiakas on ymmärtänyt käsillä olevan tilanteen ja sen, mitä poliisi haluaa asiakkaan tekävän esimerkiksi

alkometrikokeen suorittamisen yhteydessä. Asiakkaan oikeusturva saattaa myös kärsiä tilanteessa, jossa yhteistä kieltä ei löydy. Myös kommunikoinnin haasteista saattaa syntyä joillekin poliiseille kynnys oma-aloitteisten tehtävien suorittamiseen, jolloin esimerkiksi ulkomaalaisissa kilvissä olevan auton pysäyttäminen koetaan haastavana, sillä vastassa saattaa olla vieraskielinen kuljettaja ja mahdollisesti jätetään pysäytys tämän vuoksi suorittamatta. Pyrimme produktillamme pienentämään tämänkaltaista kynnystä sekä helpottamaan kielellisesti haastavia tilanteita.

Opinnäytetyön tavoitteena on avustaa poliisia selviämään tilanteissa, joissa yhteistä kieltä ei löydy, eikä tulkkausta ole saatavilla. Yksinkertainen opas on tukena tilanteen hoitamisessa ja oppaan avulla voidaan varmistua, että yksinkertaisilla liikennetehtävillä asiakas ymmärtää mitä toimenpiteitä ollaan tekemässä ja minkä asian johdosta häntä mahdollisesti rangaistaan. Osaltaan opas myös tukee asiakkaan oikeusturvan toteutumista. Oppaan ei ole tarkoitus korvata tulkkausta ja haastavimmissa liikennetehtävissä toivottavaa on, että ratkaisu kielellisiin ongelmiin haetaan tulkin kautta. Kuitenkin totuus on se, että tulkkauspalveluiden käytöstä aiheutuu kuluja organisaatiolle, jonka vuoksi olisi suotavaa, että tulkkien tarpeeton käyttö vähenisi. Oppaan tarkoituksena ei ole olla tyhjentävä, vaan oppaan tavoitteena on antaa tukea ja apua poliisille kielellisesti haastavissa tilanteissa.

Poliisi käsittelee havaitut liikennetrikokset usein paikan päällä sakkomenettelyn kautta. Mikäli yhteistä kieltä ei ole, saattaa näissä tilanteissa sakon tiedoksianto tuottaa haasteita, sillä poliisin voi olla vaikea varmistua siitä onko sakotettava ymmärtänyt asian. Pyrimme opinnäytetyömme sisältämän produktin avulla helpottamaan kentällä työskentelevien poliisien työtä, kun kieliopas on helposti saatavilla ja se sisältää vain tärkeimpiä, eniten liikennetehtävällä käytössä olevia sanoja ja lauseita.

2.3 Vieraskielisten henkilöiden määrä Suomessa

Vuoden 2019 lopussa Suomessa asui lähes 412 700 vieraskielistä, eli henkilöä, jonka kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Tilastokeskus, vieraskieliset). Poliisi kohtaa suorittamillaan tehtävillä runsaasti vieraskielisiä henkilöitä. Vuoden 2019 lopussa Suomessa asui noin 180 eri ulkomaan kansalaisuusryhmää, joista ylivoimaisesti suurin ryhmä olivat Viron kansalaiset. Toiseksi eniten Suomessa asuu Venäjän kansalaisia ja kolmanneksi eniten Irakin kansalaisia. Seuraavana kansalaisuustilastossa ovat kiinalaiset, ruotsalaiset, ja thaimaalaiset. Muiden ryhmien määrät jäävät alle seitsemän tuhannen. (Tilastokeskus, ulkomaan kansalaiset).

Maahanmuuttajataustaisen väestön jakautuminen vaihtelee alueittain Suomen sisällä. Stat.fi sivuilla tarkastellaan maahanmuuttajataustaisen väen jakautumista syntyperämuuttujan mukaan. Tilastojen mukaan ulkomaalaistaustaisista yli puolet asui Uudellamaalla. Erityisesti 1990-luvulla Suomeen suuntautuneen maahanmuuton ensimmäinen kohde oli Helsinki, josta ulkomaalaistaustaiset ovat myöhemmin hakeutuneet muualle pääkaupunkiseudulle. (Tilastokeskus, maahanmuutto).

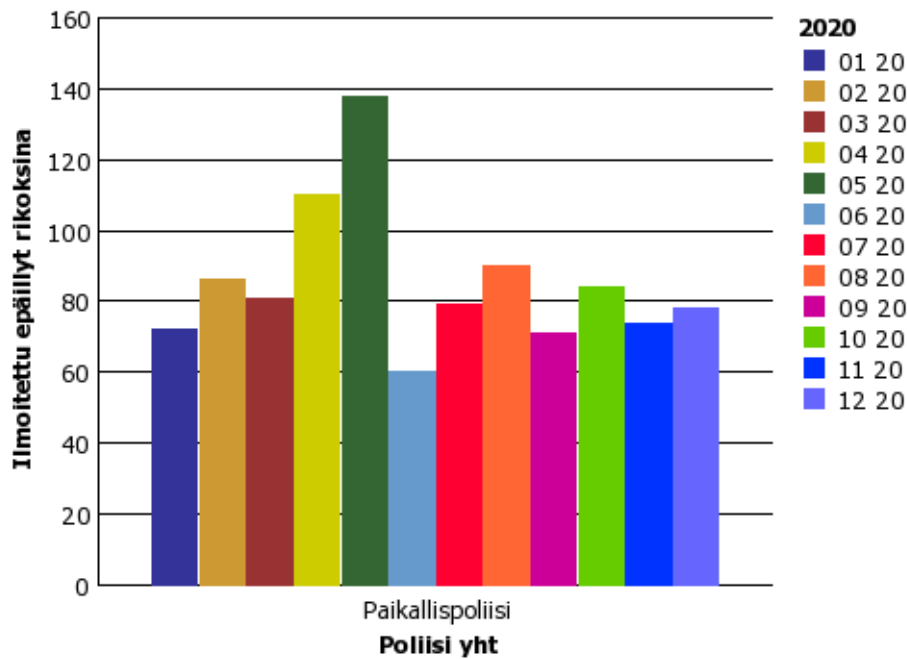
Vantaan kaupungin sivuilta löytyvästä Vantaan väestörakennetta koskevasta raportista vuodelta 2019 ilmenee, että 10 prosenttia virolaisista on saanut Suomen kansalaisuuden vuonna 2019. Lukuna tämä vastaa 100 henkilöä. Suomen kansalaisuuden saaneiden virolaisten määrä on kasvanut edelliseen vuoteen 2018 verrattuna, kun kansalaisuuden sai 7,2 prosenttia, joka oli lukuna 62 henkilöä. (Parviainen 2020, 16).

2.4 Virolaisten tekemät rikokset Suomessa

Vuonna 2017 rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyistä ulkomaalaisista suurimman ryhmän muodostivat virolaiset (8 400) ja venäläiset (5 000). Virolaisista 53,3 ja venäläisistä 36,6 prosentilla epäillyistä on vakituinen asuinpaikka Suomessa. Edellisvuoteen verrattuna virolaisten tekemien rikosten määrä väheni 2,8 prosenttia ja venäläisten kasvoi 11,3 prosenttia. Venäläisiin lasketaan myös entisen Neuvostoliiton kansalaiset. (Tilastokeskus, selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt ja rikoksen uhrin)

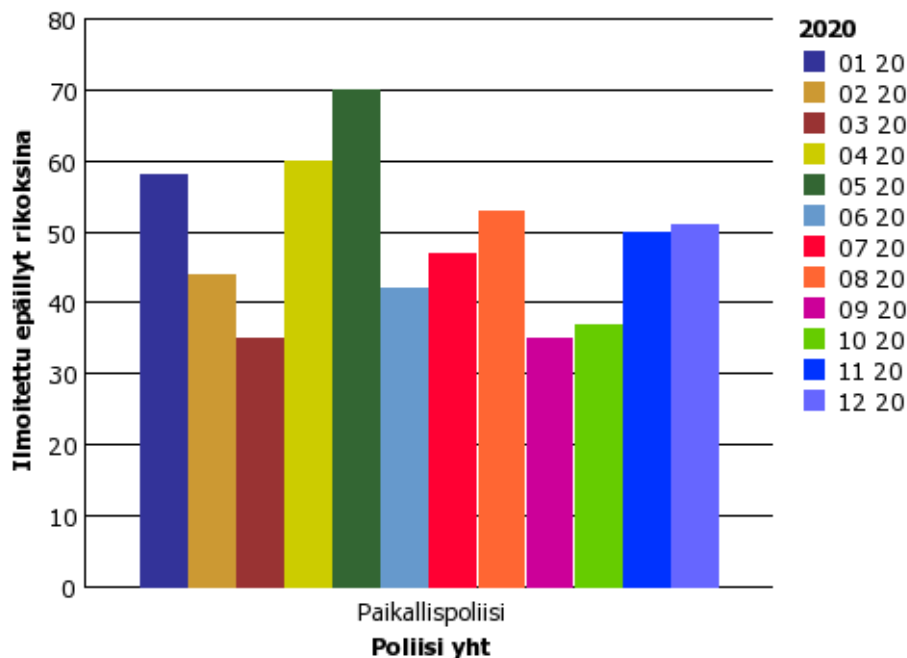
Alla kaaviot 1–3, kuvaavat Viron kansalaisten tekemiä liikenne rikoksia Suomessa vuonna 2020. Kaaviot on otettu PolStat-tulostietojärjestelmästä. Kaavioissa pylväsdiagrammin pylväät on merkitty erilaisilla värikoodeilla ja niitä luetaan vasemmalta oikealle alkaen tammikuusta ja päättyen joulukuuhun. Jokaisen kaavion vasempaan laitaan on merkitty kyseessä olevan rikoksen määrät numeroin ja oikeaan laitaan taas on avattu mitä kuukautta kukin väri kuvastaa. Ensimmäisen kaavion oikeassa laidassa esimerkiksi tammikuu (01) on merkitty tummansinisellä ja sen perässä

lukema 20 kertoo vuoden eli 2020. Kaavion vasemmassa reunassa oleviin lukuihin peilaten ilmenee, että tammikuussa kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta on reilut 70 kappaletta. Valitsimme tilastot, jotka käsittelevät kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta, rattijuopumusta, sekä liikenneturvallisuuden vaarantamista. Vertailimme eri liikenne rikoksia ja havaitsimme, että virolaiset kuljettajat olivat syyllistyneet kohtuullisen usein edellä mainittuihin rikoksiin. Osin näiden tilastojen pohjalta päätimme kohdentaa produktimme sisällön koskemaan edellä mainittuja rikoksia. Kyseessä olevat rikokset ovat myös selkeitä, yksinkertaisia ja ne voidaan rangaista sakolla, tällöin produktimme palvelee poliisia näiden rikosasioiden selvittämisessä.

Kaavio 1. Suomessa kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta syyllistyneet Viron kansalaiset vuonna 2020.

Kaaviosta käy ilmi, että huhti- toukokuussa (04 ja 05) 2020 kulkuneuvon kuljettamisissa oikeudetta on huomattava nousu verrattuna muuhun vuoteen. (Polstat- tulostietojärjestelmä).

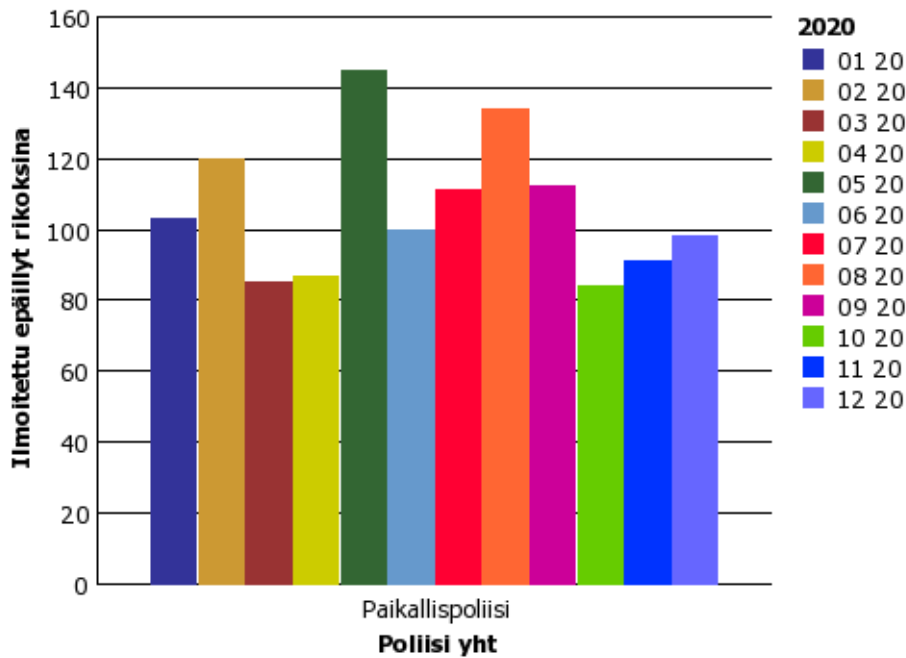

Kaavio 2. Suomessa rattijuopumukseen syyllistyneet Viron kansalaiset vuonna 2020.

Kaaviosta voi havaita, että maaliskuussa (03) ja syyskuussa (09) ilmi tulleista epäillyissä rattijuopumuk- sissa on selvästi laskua niitä edeltäneisiin kuukausiin verrattuna, jonka jälkeen lukemat ovat olleet taas

nousussa. Marras- joulukuuta (11 ja 12) kohden on havaittavissa nousua, mikä saattaa selittyä esimerkiksi

alkaneena pikkujoulukautena. (Polstat- tulostietojärjestelmä).

Kaavio 3. Suomessa liikenneturvallisuuden vaarantamiseen syöllistyneet Viron kansalaiset vuonna 2020.

Maalis- huhtikuussa (03 ja 04) liikenneturvallisuuden vaarantamiset ovat olleet melko tasaisissa lukemissa, mutta toukokuussa (05) niissä on havaittavissa suuri nousu. Tähän saattavat vaikuttaa alkanut kevät,

kesärajoitukset ja esimerkiksi alkanut moottoripyöräajokausi. (Polstat- tulostietojärjestelmä).

2.5 SWOT-analyysi

SWOT- analyysin avulla voidaan vertailla neljää eri osa-aluetta, jotka ovat vahvuudet (S), heikkoudet (W), mahdollisuudet (O) ja uhat (T). Sen tarkoituksena on välittää tämän opinnäytetyön lukijalle kokonaiskuva sen produktista eli viron kelioppaasta. (Vuorinen 2014, s. 88.)

<p>Vahvuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppaan tarpeellisuus • Vironkielisten asiakkaiden ymmärtämisen tukeminen tapahtumapaikalla ja oikeusturvan parantaminen 	<p>Heikkoudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kielioppaan laajuus • Opas painottuu ainoastaan liikenne rikostapauksiin • Yksikielisyys
<p>Mahdollisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehittää valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevien konstaapelin kielitaitoa • Voidaan käyttää valtakunnallisesti kaikilla poliisilaitoksilla • Voidaan laajentaa muihin rikosnimikkeisiin sopivaksi. 	<p>Uhat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viron kielen eläminen • Poliisitoiminnan ja lakien muuttuminen • Kielioppaan saaminen käyttöön tapahtumapaikalla.

Opinnäytetyömme produktin eli viron kielioppaan vahvuudet perustuvat oppaan tarpeellisuudelle. Koimme harjoittelun aikana, että etenkin liikenteeseen liittyvillä tehtävillä Vantaan alueella tuli vastaan usein viroa puhuvia henkilöitä. Vantaan kaupungin sivustoilta löytyneestä Vantaan väestörakennetta koskevasta raportista vuodelta 2019 ilmenee, että 31 prosenttia Vantaalle muuttaneista ulkomaalaisista on tullut Virosta. Liikennetehtävillä vironkielisiä kohdatessa, saattoi huomata, ettei yhteistä kieltä välttämättä ole. Tämän vuoksi oppaasta olisi paljon apua yksittäisten asioiden selvittämisessä. Joissakin tapauksissa asian ymmärtämisessä voi olla kyse vain muutaman sanan puuttumisesta. (Parviainen 2020, 15).

Heikkoutena kielioppaassamme on sen laajuus. Kieliopas käsittää ainoastaan lauseita ja sanastoa tavallisimpien liikenne rikosten hoitamiseen ja näin ollen opas jää vajaaksi muiden rikosasioiden osalta. Opas ei myöskään tarjoa apua esimerkiksi takavarikon hoitamiseen, joka saattaa tulla kyseeseen paikanetsinnän yhteydessä. Toinen heikkous kielioppaassamme on se, että yksittäinen poliisi ei välttämättä itse puhu tai ymmärrä viron kieltä, eikä näin ollen esimerkiksi ymmärrä mitä hänen kanssaan asioiva vironkielinen asiakas hänen esittämänsä kysymykseen vastaa. Olemme kuitenkin

pyrkineet kokoamaan kielioppaaseen sellaisia tilanteita ja lauseita, joiden kanssa pärjää, vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan.

Mahdollisuutena katsomme kielioppallemme olevan sen kehittäminen ja laajentamisen muihin rikosnimikkeisiin, sekä viron kielen päivittämisen. Kuten muihinkin kieliin, myös viron kieleen tulee uusia sanoja, joiden myötä oppaan päivittäminen tulee kyseeseen.

Mahdollisuutena pidämme myös sitä, että kieliopas kehittää kentällä työskentelevien poliisien kielitaitoa ja sitä voidaan käyttää apuna valtakunnallisesti kaikilla muillakin poliisilaitoksilla. Vaikka kielioppaan tarkoituksena ei ole olla tyhjentävä, niin siitä on apua sellaisten yksinkertaisten liikenne rikosasioiden hoitamisessa, joita poliisi kohtaa päivittäin työssään. Opas voi myös mahdollisesti saada poliisin muistamaan yksittäisiä sanoja tai lauseita, joista voi olla apua tilanteiden selvittämisessä ilman oppaan käyttöäkin.

SWOT- analyysin mukaan uhkana katsomme muutokset lainsäädännössä ja poliisitoiminnassa. Lainsäädäntö sekä poliisien toimintatavat muuttuvat väistämättä ajan kuluessa, jolloin kielioppaan päivitys tulee ajankohtaiseksi. Uhaksi katsomme myös kielioppaan käyttämisen tapahtumapaikalla. Poliisiin työssä tapahtumapaikat vaihtelevat ja paikkana saattaa toimia esimerkiksi henkilöauto jonkin vilkkaasti liikennöidyn tien varressa. Tällaisella tapahtumapaikalla kielioppaan etsiminen, mahdollisesti kiireessä ja huonoissa sääolosuhteissa saattaa vaikeuttaa ja hidastaa asian hoitamista. Tämän vuoksi olemme pohtineet vaihtoehtoja kielioppaan toteuttamiselle paperiversion ja mobiiliversion välillä, sen käytännöllisyyden kannalta.

Samankaltaisia opinnäytetöitä on tehty esimerkiksi englannin kielestä, Kieliopas valvonta- ja hälytyssektorille Tom Lehtisen (2020) toimesta sekä Hilla Metsolan (2020) 100 hyödyllistä sanaa venäjäksi: minikieliopas valvonta- ja hälytystoimintasektorille. Viron kielellä oppaita ei ole ollenkaan. Tämän vuoksi koemme produktillämme olevan kysyntää sekä sen olevan hyödyllinen. Tiedustelimme mielipidettä produktistamme kollegoiltamme ja heiltä saamamme palaute oli myönteistä ja tuki omia havaintojamme. Kollegoiden mukaan produktille olisi tarvetta ja he uskoivat sen tulevan käyttöön kentällä toimivien poliisien keskuudessa.

2.6 Produktin suunnittelu ja toteutus

Opinnäytetyön aiheen rajaamisen koimme osoittautuvan yllättävän haastavaksi, sillä aihe lähtee helposti laajenemaan ja meidän perimmäisenä tavoitteenamme oli pitää produkti mahdollisimman yksinkertaisena ja helppokäyttöisenä. Näihin arvoihin nojaten päätimme rajata produktin koskemaan ainoastaan muutamia tavallisimpia liikenne rikoksia.

Produktissa, kielioppaassa, on käännettynä viron kielelle eri liikenne rikosten yhteydessä selvitettäviä asioita. Olemme valinneet liikenne rikoksiksi produktiimme rattijuopumuksen, liikenneturvallisuuden

vaarantaminen sekä kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta. PolStat-tulostietojärjestelmän tilastoja tutkiessamme havaitsimme, että virolaisia kuljettajia syyllistyy edellä mainittuihin rikoksiin kohtuullisen usein. Olemme myös havainneet harjoittelumme aikana, että nämä liikennesrikokset ovat olleet varsin yleisiä ja sopivat oppaaseemme, sillä ne ovat yksinkertaisia sekä selviä ja ne voidaan rangaista sakolla. Tämän vuoksi uskomme, että tarkkaan valitut fraasit ja niitä täydentävä sanasto riittävät palvelemaan poliisia sekä asiakasta kielellisesti haastavissa tilanteissa. Produktin alkuun olemme tiivistäneet pääseikat rikoksesta epäilyn oikeuksista ja velvollisuuksista.

Tekstien kääntämisessä saimme apua Sisekaitseakadeemia, Estonian academy of security sciences -oppilaitokselta, joka järjestää Virossa poliisikoulutusta. Lähestyimme käännösavun saamiseksi koulua sähköpostitse, jonka kautta meidät ohjattiin ottamaan yhteyttä koulun englannin kielen opettajaan. Englannin kielen opettajalle lähetimme sähköpostitse käännettävät lauseet englanniksi, jonka jälkeen hän lähetti meille takaisin lauseet viroksi käännettynä. Yhteistyö Viron oppilaitoksen kanssa sujui ongelmitta ja saimmekin käännökset muutaman viikon kuluessa.

Pohdimme oppaan julkaisutapaa ja päätimme toteuttaa oppaan niin, että se on nopeasti saatavilla sekä helposti luettavissa. Arvioimme, että paperinen opas ei tule kyseeseen, sillä se ei kestä juurikaan kulumista ja tarvittavia lauseita on hidas etsiä paperisesta oppaasta, kun verrataan opasta, joka avautuu mobiilissa. Näiden seikkojen valossa päätimme tuottaa oppaan, joka toimii mobiilissa pdf-muodossa paperiversion sijaan. Oppaan mobiiliversion pdf-muoto on helposti saatavilla, sillä nykyisin miltei jokaisella on matkapuhelin käytössä ja tämän myötä myös internetyhteys. Oppaan paperiversio olisi kuitenkin luotettavampi, sillä internetyhteys saattaa ajoittain olla heikko sekä hidas, mutta tästä huolimatta päätimme toteuttaa oppaan mobiiliversiona.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Kielelliset oikeudet

Kielelliset oikeudet ovat yksilön perusoikeuksia, joiden toteutuminen on edellytys muiden oikeuksien toteutumiselle. Toisen maan kansalaisella on samat oikeudet käyttää suomea tai ruotsia viranomaisissa kuin Suomen kansalaisellakin. Kielelliset oikeudet eivät kuitenkaan ole sidottu Suomen kansalaisuuteen, vaan yksilöä tulee palvella hänen ymmärtämällään kielellä. (Oikeusministeriö, Kielelliset oikeudet).

Suomi on kaksikielinen maa, jossa asiakkaalla on oikeus saada palvelua suomeksi tai ruotsiksi sekä Lapin poliisilaitoksen alueella saameksi. Kuitenkin Esitutkintalain (805/2011) neljännen luvun 12§ mukaan on esitutkintaviranomaisen huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava valtion kustantama tulkki tilanteessa, jossa viranomaisen ei ole lain mukaan käytettävä hänen kanssaan asioivan henkilön kieltä. (Halttunen, 2016, 17).

Kielellisten oikeuksien toteutumisen edistäminen on Oikeusministeriön tehtävänä. Oikeusministeriö seuraa kielilain täytäntöönpanoa ja soveltamista, antaa suosituksia ja tarpeen tullen tekee aloitteita ja ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi. Viranomaisilla, kunnilla, tai muilla julkisia tehtäviä hoitavilla on kielellisistä oikeuksista syntyviä velvollisuuksia. Oikeusministeriössä on perusoikeusasioiden-, kieli-, ja Demokratia yksikkö, joka vastaa kielellisten oikeuksien seurannasta ja edistämisestä. (Oikeusministeriö, kielelliset oikeudet).

3.2 Lait kielellisten oikeuksien taustalla

Poliisin kielivaatimuksista ja asiakkaiden oikeudesta saada palvelua omalla kielellään on säädetty lainsäädännössä, johon poliisin toiminta perustuu. Kieltä ja kieliä käsitellään monessa suomalaisessa laissa. Alla tarkastellaan lakeja, jotka ohjaavat poliisin toimintaa kielellisesti haastavissa tilanteissa.

Perustuslaki.

Suomen kielen asema määriteltiin heti itsenäisen Suomen tasavallan 1919 hallitusmuodossa, jonka 14. pykälän 1. momentin mukaan maan kansalliskielet olivat suomi ja ruotsi. Perustuslaki uudistettuun vuonna 1999, ja sen 17. pykälässä mainitaan kansalliskielten lisäksi saamenkielisten, romanien ja viittomankielisten oikeudet. (Kotimaisten kielten keskus, Suomen kielilainsäädäntö).

Perustuslain (731/1999) toisen luvun 6§ säättää yhdenvertaisuudesta. Pykälän mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Joka tarkoittaa sitä, että ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan esimerkiksi kielen perusteella.

Perustuslain toisen luvun 17§:n mukaan jokaisella on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Pykälän mukaan lailla turvataan se, että jokaisella on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä. Samanlaisten perusteiden mukaan julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista. Samaisen pykälän mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla. Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

Kielilaki.

Kielilain mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Kielilaissa säädetään suomen- ja ruotsinkielisten oikeudesta käyttää omaa kieltään viranomaisissa. Kielilaki on koko hallintoa velvoittava yleislaki, se sisältää säännökset yksityisen ihmisen kielellisistä oikeuksista hänen

asioidessaan viranomaisten ja muiden julkista valtaa käyttävien kanssa. Se sisältää myös säännöksiä viranomaisten velvollisuuksista huolehtia oma-aloitteisesti kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Valtioneuvoston on annettava vaalikausittain kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta eduskunnalle. (Kotimaisten kielten keskus, Suomen kielilainsäädäntö).

Kielilain (423/2003) ensimmäisen luvun 2 §:n mukaan tavoitteena on, että jokaisen oikeus oikeudenmukaiseen ja hyvään hallintoon taataan kielestä riippumatta, sekä että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota.

Kielilain (423/2003) 10 § säättää yksityishenkilön kielellisistä oikeuksista viranomaisissa. Pykälän mukaan valtion viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi.

Yksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa käytetään kunnan kieltä, jollei viranomaisen pyynnöstä päätä toisin tai jollei muualla laissa toisin säädetä. Jokaisella on kuitenkin oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla kuulluksi omalla kielellään viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa.

Oikeushenkilöiden osalta samainen laki (423/2003) säättää pykälässä 11, että yhtiöllä, yhdistyksellä ja muulla oikeushenkilöllä on soveltuvien osin oikeus käyttää yksityishenkilön kielellisistä oikeuksista annettuja säädöksiä.

Poliisilaki.

Keskeisimpiä poliisin toimintaa ohjaavia lakeja on poliisilaki (872/2011). Poliisilain ensimmäisen luvun 6 §:n ensimmäisen momentin mukaan Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Momentissa velvoitetaan poliisia toimimaan asiallisesti eli poliisin ei tule takertua sivuseikkoihin, vaan pysyä käsillä olevassa asiassa, jolloin poliisin toiminta on selkeää ja johdonmukaista. Poliisin työtä voidaan myös osin kutsua asiakaspalveluksi, joka tulisi muistaa kohdatessa kansalaisia.

Kulmakivenä poliisin työssä ja toiminnassa voidaan pitää myös puolueetonta toimintaa, jolloin poliisin tulee kohdella asianosaisia objektiivisesti. Tällainen ajattelutapa ja toiminta poliisissa myös lisää kansalaisten luottamusta poliisia kohtaan.

Momentti velvoittaa poliisia toimimaan myös yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Poliisin käyttäytymisen tulee heijastaa myös ennakkoluulottomuutta asiakkaan taustasta riippumatta ja sen tulee kestää ulkopuolista tarkastelua. Yhdenvertaiseen kohteluun voidaan sisällyttää etnisen profiloinnin kieltö, joka tarkoittaa sitä, ettei poliisi voi asettaa henkilöä eriarvoiseen asemaan esimerkiksi alkuperän, kielen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (HE 169/2014).

Uskoaksemme osasy siihen, että suomen poliisi nauttii kansalaisten runsaasta luottamuksesta, on edellä mainitun kaltaiset toimintamallit sekä suhtautuminen ihmisiin ja muuttuviin tilanteisiin.

Esitutkintalaki.

Esitutkintalaki on esitutinnan toimittamista koskeva yleislaki. Poliisi suorittaa esitutkintaa esitutkintalain antamien raamien mukaisesti. Esitutkinnassa noudatetaan perus- ja ihmisoikeuksia, jolloin ensisijaisena lähtökohtana on, että asianosaiset ymmärtävät, mitä kulloinkin käsiteltävässä asiassa tapahtuu (Rantaeskola 2019, 148.)

Esitutkintalain (805/2011) neljännessä luvussa 12 § kerrotaan esitutinnan käsittelykielestä, jonka mukaan esitutkinnassa käytetään kaksikielisen esitutkintaviranomaisen virka-alueella rikoksesta epäillyn puhumaa kieltä, eli joko suomea tai ruotsia ja Lapin poliisilaitoksen alueella saamea.

Esitutkintalain (805/2011) mukaan esitutkinnassa käytetään yksikielisen esitutkintaviranomaisen toimittamassa esitutkinnassa viranomaisen virka-alueen kieltä, mikäli viranomainen ei pääte asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen toisen kielen käyttämisestä. Sellaisissa tapauksissa, joissa viranomaisen ei tarvitse käyttää hänen kanssaan asioivan henkilön kieltä on esitutkintaviranomaisen tehtävä huolehtia tulkin hankkimisesta. Henkilöillä, jotka käyttävät muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea, on oikeus käyttää esitutkinnassa sellaista kieltä, jota osaa puhua riittävän hyvin ja jota parhaiten ymmärtää. Mikäli tilanne on kuitenkin se, ettei kielivalintaa tällä perusteella voida tehdä, käytetään rikosasian käsittelyssä sitä kieltä, jota esitutkintaviranomaisen virka-alueen väestön enemmistön käyttää. Esitutkintaviranomaisen on siis selvitettävä tarve tulkin hankkimiselle ja huolehdittava siitä, että henkilö saa tarvitsemansa tulkkauksen käsiteltävässä asiassa

3.3 Tulkkaus

Henkilön kielellisistä oikeuksista säädetään perustuslaissa ja kielilaissa, mutta esitutinnan aikana tulee ottaa huomioon myös esitutkintalaki ja EU-direktiivi (2010/64/EU), joka koskee oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä. (Halttunen 2016, 17–18).

Esitutkinnassa kielellisenä lähtökohtana on, että käytetään joko yksi- tai kaksikielisellä alueella viranomaisen käyttämää kieltä. Kaksikielisen esitutkintaviranomaisen alueella käytetään joko suomea tai ruotsia. Mikäli tämä ei ole mahdollista, eli kuulusteltava ei ymmärrä alueella käytettävää kieltä on esitutkintaviranomaisen niin päättäessä käytettävä muuta kieltä. (ETL 4:12). Esitutkintalain (805/2011) neljännen luvun 16 § ja viidennen momentin mukaan epäillyllä on oikeus tulkkaukseen.

Kielilain (423/2003) 18 § säätelee oikeudesta tulkkaukseen. Pykälän mukaan, jos jollakulla on lain mukaan oikeus käyttää omaa kieltään, mutta viranomaisen kieli tai asian käsittelykieli on toinen, viranomaisen on järjestettävä maksuton tulkkaus, jollei se itse huolehdi tulkkauksesta.

3.3.1 Tulkin käyttö ulkomaalaisen kanssa asioidessa

Esitutkintalain (805/2011) neljännen luvun 12 § mukaan esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että asianosainen pystyy kommunikoimaan kyseessä olevassa tilanteessa kielellä, jota hän parhaiten puhuu ja ymmärtää, tämän lisäksi esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkin hankkimisesta. Lain mukaan tulkkinä saa toimia henkilö, joka on rehellinen ja muutenkin kyseiseen tehtävään sopiva ja jolla on tehtävään edellytettävät tiedot ja taidot. Mikäli asianosaisen oikeusturva on vaarantumassa, on esitutkintaviranomaisen määrättävä tehtävään uusi tulkin. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun tulkin tehtävää hoitamaan valittu henkilö toimii epärehellisesti tai ei ole muuten kykenevä hoitamaan tehtäväänsä, eli esimerkiksi tulkin ei omaa tarvittavan suurta kielellistä sanastoa käsiteltävän tapauksen hoitamiseksi. Esitutkintaviranomainen voi määrätä uuden tulkin myös, mikäli kyseessä on jokin muu painava syy. Tulkin kustannetaan asianosaiselle valtion varoista ja sen käyttäminen parantaa niin esitutkintaviranomaisen kuin asianosaisenkin oikeusturvaa.

Tulkkaus voidaan toimittaa joko kutsumalla tulkin läsnä olevaksi paikan päälle tai puhelimen välityksellä, tilanteesta riippuen. Joissakin tapauksissa tulkin paikalle saaminen voi olla haasteellista. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi, kun liikenteessä on tapahtunut rikos tai rikkomus ja tulkin saaminen paikan päälle on jo olosuhteisiin nähden hankalaa tai kun rikos tai rikkomus on tapahtunut vuorokauden aikaan, jolloin tulkin hankkiminen tuottaa haasteita. Harjoittelun aikana huomasimme puhelintulkkauksen olevan laitoksessa varsin yleistä. Tähän uskomme osin vaikuttavan valloillaan olevan koronatilanne, jonka vuoksi lähikontaktia pyritään välttämään.

Tulkkauspalveluita on tarjolla valtakunnallisesti runsaasti. Poliisin käyttämät tulkkauspalvelut ovat valittu kilpailutuksen kautta ja uusia kilpailutuksia tehdään tasaisin väliajoin. Harjoittelun aikana tulkkauspalveluita käytettiin runsaasti, etenkin tutkinnan jaksolla. Palvelun tilaamisen koimme helpoksi ja luotettavaksi. Puuttuvan kielitaidon takia emme kuitenkaan kyenneet arvioimaan ja varmentamaan tulkkausta sisällöltään ja tarkoitukseltaan käännettävää kieltä vastaavaksi.

3.4 Liikenteenvalvonta

Liikenteenvalvonta on yksi poliisin perustehtävistä. Poliisi suorittaa liikenteenvalvontaa yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Poliisin lisäksi näihin viranomaisiin kuuluvat tullit ja rajavartiolaitos. Liikenteen turvallisuusvirasto Traficom, Ely-keskukset, pelastuslaitokset, liikenneturva ja kunnat edistävät liikenneturvallisuutta omilla toimillaan (ELY-keskus, 2020).

Poliisi valvoo ja ylläpitää liikenneturvallisuutta monin eri keinoin painopisteen ollessa kuitenkin nopeusvalvonnassa, rattijuopumuksissa, turvalaitteiden valvonnassa, raskaan liikenteen valvonnassa, sekä törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten valvonnassa. Näiden lisäksi poliisiin tulee puuttua myös muuhun liikennesääntöjen vastaiseen käyttäytymiseen. (Poliisi, 2020).

Rikoslain (39/1889) 23 luvun 2 §:ssä säädetään törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Pykälän mukaan mikäli moottorikäyttöisen ajoneuvon tai raitiovaunun kuljettaja tahallaan taikka törkeästä huolimattomuudesta ylittää sallitun enimmäisnopeuden huomattavasti, tai ryhtyy ohittamaan näkyvyyden ollessa riittämätön turvalliseen ohitukseen, tai ohituksen ollessa muilla tavoin kielletty, tai laiminlyö liikenneturvallisuuden vaatimaa pysähtymisvelvollisuutta tai väistämisvelvollisuutta, tai muulla edellä mainittuihin rinnastettavalla tavalla rikkoo liikennesääntöjä siten, että rikos on omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Pykälää sovelletaan myös junaan, vesikulkuneuvoon, sekä ilma-alukseen. (Rikoslaki 23:2§).

Poliisi suuntaa liikenteenvalvontatoimintaansa esimerkiksi valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten onnettomuustilastojen pohjalta. Tämän lisäksi valvontaa tehdään liikennekäyttäytymisen seurantalastojen pohjalta ja tietyn alueen asukkaiden toiveita kuunnellen. Tästä voisi mainita esimerkkinä yleisen tien, jossa on alhainen nopeusrajoitus, paljon risteyksiä, suojateitä ja jonka varrella sijaitsee koulu, ja jolla ajetaan jatkuvasti huomattavaa ylinopeutta, piittaamatta jalankulkijoiden turvallisuudesta. Poliisi saattaa painottaa tällaisella alueella nopeusvalvontaa esimerkiksi aamulla tai iltapäivällä lasten koulureitin varrelle.

Nopeuksia mitataan niin taajamassa kuin pääteilläkin tutkalla, keskinopeusmittarilla, lasermittauslaitteella ja automaattisilla liikennevalvontalaitteilla eli tavallisemmin nopeuskameroilla. Kun poliisi havaitsee ylinopeutta ajavan kuljettajan, tämä pysäytetään yleensä välittömästi ja ajamiseen puututaan huomautuksella, liikennevirhemaksulla tai sakolla riippuen nopeudesta ja olosuhteista. Sakot, joita liikenne rikoksista määrätään pohjautuvat Poliisihallituksen julkaisemaan sakkokäsikirjaan. (Poliisi, 2020).

Pelkästään poliisin läsnäololla kansalaisten keskuudessa voidaan vaikuttaa yleiseen liikenneturvallisuuteen. Liikenneturvallisuuteen vaikuttavat poliisin suorittaman valvonnan lisäksi muutkin asiat. Isona osana näistä asioista ovat ajoneuvon turvavarusteet, joista voi mainita esimerkiksi turvavyön ja airbagin. Ajoneuvon määräajoin suoritettavalla katsastamisella voidaan vaikuttaa siihen, että ajoneuvo on turvallinen ja tieliikennekelppoinen.

Ajoneuvon kuljettajalla ja muilla tienkäyttäjillä on suuri vaikutus liikenneturvallisuuteen. Pelkästään ajoneuvon kuljettaja ei ole vastuussa liikennesääntöjen noudattamisesta vaan myös esimerkiksi sillä, miten jalankulkijat ja pyöräilijät omalta osaltaan liikennesääntöjä noudattavat voidaan vaikuttaa muiden turvallisuuteen tien käyttäjinä. Ajoneuvon kuljettajalla tulee olla ajoneuvon kuljettamiseen

vaadittava ajo-oikeus ja hänen tulee täyttää ajoterveyteen liittyvät kriteerit. Muita liikenneturvallisuuteen vaikuttavia seikkoja ovat liikenneympäristö, lainsäädäntö, sekä olosuhteet, joista voi mainita muun muassa sen, että millainen alue on kyseessä, paljonko muita tienkäyttäjiä on ja millaiset sääolosuhteet ovat. (Poliisi, 2020).

3.5 Tavallisimmat liikenne rikokset

Liikenne rikoksista säädetään Rikoslaisissa. Laissa on muun muassa pykälät rattijuopumuksesta, liikenneturvallisuuden vaarantamisesta sekä ajoneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Liikenne rikoksista seuraamuksena on sakkoa tai vankeutta. Kaikki liikenteessä tapahtuvat rikkomukset eivät ole kuitenkaan rikoksia, vaan ne käsitellään hallinnollisella liikennevirhemaksulla. (Poliisi, 2020).

Poliisi käsittelee havaitut liikenne rikokset usein paikan päällä sakkomenettelyn kautta. Vakavimmista rikoksista poliisi kirjaa rikosilmoituksen. Rattijuopumustapauksissa poliisi vie epäillyn tarkkuusalkometri- tai verikokeeseen, jonka lisäksi hän kirjaa rikosilmoituksen tapahtuneesta. Joidenkin rikosten perusteella poliisiin tulee määrätä ajokielto ajoneuvon kuljettajalle. Tällaisia rikoksia ovat mm. rattijuopumus ja törkeä rattijuopumus, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta ja toistuvat liikenne rikkomukset ja liikenne rikokset. (Poliisi, 2020).

Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta.

Rikoslain (39/1889) 23 luvun 10 §:ssä sanotaan kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta seuraavaa: ”Joka kuljettaa, ohjailee tai ohjaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa, raitiovaunua, junaa, alusta tai ilma-alusta ajo-oikeudetta tai ilman vaadittavaa pätevyyttä osoittavaa lupakirjaa, on tuomittava *kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Tätä pykälää sovelletaan myös junaan, alukseen ja ilma-alukseen.”

Tieliikenteessä ajoneuvon kuljettajalla tulee olla sellainen ajo-oikeus, joka vastaa kyseessä olevan ajoneuvon luokkaa. Ajo-oikeuden osoituksena kuljettajalla tulee siis olla ajokortti, jota on pidettävä aina mukana ajoneuvolla ajettaessa (Poliisi, ajo-oikeus). Ajokorttilain (386/2011) toisen luvun 6§ mukaan ajo-oikeutta ei ole, mikäli ajo-oikeuden haltija on ajokiellossa tai väliaikaisessa ajokiellossa tai hän ei noudata alkolukon käyttöä koskevaa ehtoa (Ajokorttilaki 68 a 2 mom.), hän ei ole uudistanut ajokorttia taikka ajo-oikeus on rauennut. Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päätyttyä ajo-oikeus palaa, sen jälkeen, kun poliisi on palauttanut ajokortin haltijalleen taikka antanut hänelle väliaikaisen ajokortin. (Ajokorttilaki 2 luku 6§).

Rattijuopumus.

Rattijuopumuksesta säädetään rikoslain (39/1889) 23 luvun 3§:ssä. Pykälän mukaan kuljettaja voi syyllistyä rattijuopumukseen, mikäli kuljettaja kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia siten, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä on tällöin 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa. Rattijuopumuksesta on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana taikka sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Kyseisen momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, mikäli mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmisteesta, jota kuljettajalla on oikeus käyttää.

Myös rattijuopumuksesta tuomitaan se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia taikka tällaista ainetta ja alkoholia sillä tavoin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut. (Rikoslaki 23 luku 3§).

Työharjoittelussa liikennetehtävillä olemme todenneet kuljettajan veren alkoholipitoisuuden yleensä seulonta-alkometriin tehtävän puhalluskokeen avulla. Kuljettajan ajokunto voidaan tarkastaa esimerkiksi yleisen puhallusratsian yhteydessä tai poliisin saadessa ilmoituksen ajokaistalla puolelta toiselle seilaavasta ajoneuvosta. Seulota-alkometri ilmoittaa tuloksen uloshengitysilmaista joko promilleina tai milligrammoina litrassa riippuen alkometristä. Alkometrin antaessa tuloksen, joka on lähellä rangaistavuuden rajaa suorittaa poliisi yleensä uuden puhalluskokeen sen selvittämiseksi, onko lukema nousussa vai laskussa. Rangaistavuuden ylittänyt tulos kuitenkin uudelleen mitataan poliisiasemalla vielä tarkkuusalkometrikokeen avulla. Laite tekee puhalluskokeen tuloksesta varmuusvähennyksen ja ilmoittaa näin lopullisen lukeman. Tarkkuusalkometri vaatii pitkän ja voimakkaan puhalluksen ja mikäli asiakas ei pysty näin puhaltamaan esimerkiksi sairautensa vuoksi, voidaan veren alkoholipitoisuuden tarkka lukema todeta verikokeen avulla.

Mikäli poliisi on sulkenut alkoholin mahdollisuuden pois, mutta tämä vaikuttaa päihtyneeltä, voi poliisi suorittaa hänelle huumausainepikatestin, joka kertoo nopeasti, mikäli kuljettajan veressä on jotakin muuta huumaavaa ainetta. Niin ikään tästä varmistutaan verikokeen avulla.

Pakkokeinona paikanetsintä

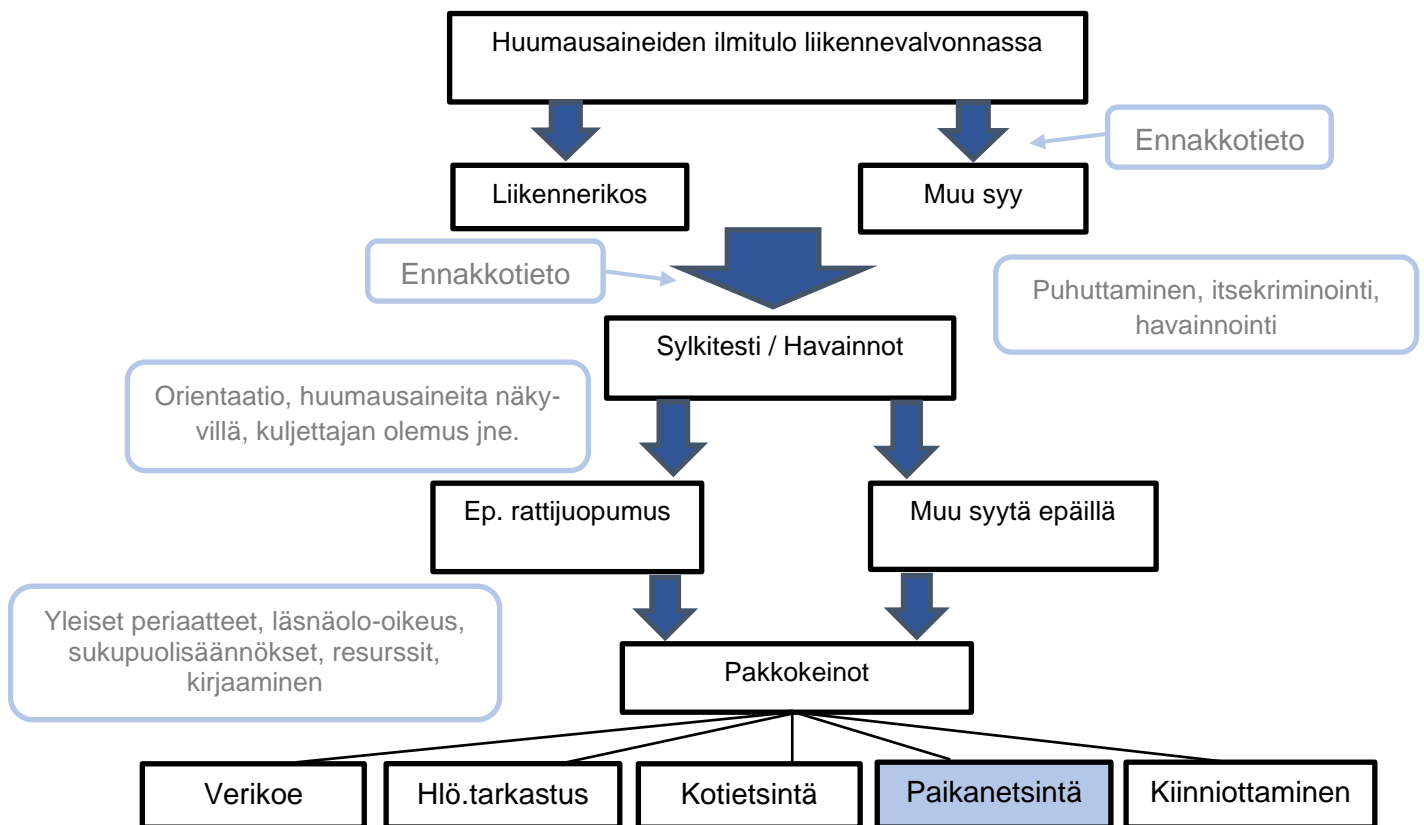
Joissakin rattijuopumus tapauksissa kyseeseen voi tulla paikanetsintä. Paikanetsintä tarkoittaa sellaista etsintää, joka toimitetaan jossakin muussa, kuin kotirauhan suojaamassa paikassa, taikka erityistä etsintää edellyttävässä paikassa. Paikanetsintä voidaan suorittaa sellaiseen paikkaan, jonne

ei ole yleistä pääsyä, taikka yleinen pääsy sinne on rajoitettu tai estetty kyseisen etsinnän toimittamisajankohtana, taikka etsinnän kohteena on kulkuneuvo. Esimerkiksi rattijuopumustapauksissa huumausaineiden käytön tullessa kyseeseen, voidaan tapauksesta riippuen komisarion päätöksellä ajoneuvoon suorittaa paikanetsintä mahdollisten huumausaineiden löytämiseksi. Paikanetsintä voidaan jakaa sekä esineelliseen, että henkilölliseen paikanetsintään. (Rantaeskola, 2019, 337).

Esineellisen paikanetsinnän tullessa kyseeseen, voidaan se suorittaa, kun etsinnällä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvää takavarikoitavaa omaisuutta, esine, asiakirja taikka tietoa (Pakkokeinolaki 7:1), jäljennettävä asiakirja, joka voi olla myöskin dataa (Pakkokeinolaki 7:2) tai sellainen seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämiseen. (Rantaeskola, 2019, 337).

Henkilöllinen paikanetsintä terminä tarkoittaa nimensä mukaisesti henkilön etsintää. Se voidaan toimittaa, mikäli henkilö on esitutkintaan noudettava, kiinni otettava, pidätettävä tai vangittava, tuomioistuimeen tuotava, tuomioistuimeen rikosasian vastaajaksi haastettava taikka etsinnällä on tavoitteena löytää henkilö, joka on henkilönkatsastukseen toimitettava. (Rantaeskola, 2019, 337–338).

Mielestämme paikanetsintä oli tärkeä tuoda tässä opinnäytetyössä esille huumausainerattijuopumuksista kerrottaessa, koska huumausaineisiin liittyvät rattijuopumusrikokset ovat olleet Suomessa viime vuosien aikana jyrkässä nousussa ja vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä niiden osuus on ollut ensimmäistä kertaa Suomen historiassa suurempi kuin alkoholiin liittyvien rattijuopumusrikosten. (Björk, 2020, 40).

Kaavio 1. Huumausaineiden ilmitulo liikennevalvonnassa ja sen johtaminen paikanetsintään.

Prosessikuvauksessa havainnollistetaan huumausainerattijuopumuksen ilmitulo ja sen myötä mahdollisen paikanetsinnän tarpeellisuus. Paikanetsintä tulee kyseeseen usein huumausainerattijuopumuksen yhteydessä, jolloin ajoneuvosta voidaan olettaa löytyvän rikokseen liittyvää, takavarikoitavaa seikkaa, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämiseen.

Kaavion laadintaan olemme saaneet mallia Tero Halmelan opinnäytetyössä Road Policing: Huumeita tiellä (2016) olevasta kaaviosta.

Liikenneturvallisuuden vaarantaminen.

Liikenneturvallisuuden vaarantamisesta säädetään rikoslain (39/1889) 23 luvun 1§:ssä. Sellainen tienkäyttäjä, joka rikkoo tieliikennelakia, ajoneuvolakia tai niiden nojalla annettuja säädöksiä tai määräyksiä tahallaan tai huolimattomuudesta, tavalla, jolla saattaisi aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle. Näin meneteltyään tienkäyttäjä voidaan tuomita liikenneturvallisuuden vaarantamisesta sakko- tai vankeusrangaistukseen. Vankeusrangaistuksen pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Tätä pykälää sovelletaan myös junaan, alukseen ja ilma-alukseen.

Liikenneturvallisuuden vaarantamisella tarkoitetaan sellaista tekoa, jolla tienkäyttäjä aiheuttaa vaaraa muiden tienkäyttäjien turvallisuudelle. Muita tienkäyttäjiä voivat ajoneuvoliikenteen lisäksi olla

esimerkiksi polkupyöräilijät ja jalankulkijat. Liikenneturvallisuus voi vaarantua esimerkiksi ylinopeuden tai väistämisvelvollisuuden noudattamatta jättämisen vuoksi. Mikäli tieosta, esimerkiksi liikennesääntöjen rikkomisesta aiheutuu vakavaa vaaraa toisen hengelle ja terveydelle katsotaan liikenneturvallisuuden vaarantaminen törkeäksi. (Poliisi, 2020). Kerromme liikenteenvalvontaosiossa 3.6 tarkemmin liikenneturvallisuudesta sekä avaamme törkeän liikenneturvallisuuden tunnusmerkistön.

4 PRODUKTIN KOOSTAMINEN JA ARVIOINTI

Tarkoituksenamme oli luoda käytännöllinen ja helposti lähestyttävä kieliopas valvonta- ja hälytyssektorille. Tuotimme produktin ulkoasusta mahdollisimman yksinkertaisen sekä selkeän, jotta sen käyttökynnys olisi matala. Produktin kansilehdestä selviää minkä kaltaisiin tehtäviin sisältö on tarkoitettu, kieli sekä työn tekijöiden nimet. Tämän jälkeen produktiin on koottu lyhyt johdanto, joka taustoittaa kielioppaan sisältöä, kohderyhmää ja käyttötarkoitusta. Tuotimme produktin sisällöstä helppolukuinen ja nopeasti selattava. Tämän vuoksi teimme selkeän sisällysluettelon sekä numeroimme sivut, joka helpottaa tiedot etsimistä oppaasta. Opas toteutettiin pdf- muotoon, joka mahdollistaa tiedon etsimisen kätevästi myös matkapuhelimella.

Kokosimme saamamme käänöslauseet ja -sanat produktiimme kronologiseen järjestykseen selkeyden vuoksi. Produktin alussa on käännetty tiivistetyssä muodossa rikoksesta epäillyn oikeudet ja velvollisuudet, jonka jälkeen sanasto käsittelee valmiiden lauseiden muodossa ajoneuvon pysäyttämistä, paikanetsintää, sakon tiedoksiantoa ja tämän jälkeen ajokiellon määräämistä. Lopuksi kokosimme vielä aiheisiin liittyviä yksittäisiä sanoja, jotka on järjestelty aakkosjärjestyksessä niiden löytämisen helpottamiseksi. Mielestämme kieliopas on selkeä ja helppokäyttöinen, vaikka lauseet ovatkin osin pitkiä. Tarkoituksena ei ollut tuottaa produktista tyhjentävää, eikä korvata sillä tulkkauspalvelua, vaan tarjota vaihtoehtoista apua kentällä työskenteleville poliiseille liikennetehtävillä.

Palaute.

Pyysimme produktin ulkoasusta, sekä sen sisällöstä palautetta sähköpostitse Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella työskenteleviltä konstaapeleilta, joilla on jo useamman vuoden kokemus työskentelestä valvonta- ja hälytyssektorilla. Ajattelimme, että he osaisivat näin ollen kriittisesti, sekä käytännönläheisesti arvioida produktimme tarpeellisuutta ja käytettävyyttä liikenteeseen liittyvillä tehtävillä. Halusimme saada palautetta myös kielioppaan ulkoasusta, koska tarkoituksenamme oli toteuttaa produkti mahdollisimman yksinkertaiseen ja helppolukuiseen muotoon sekä tehdä produktista sellainen, josta asiat ovat nopeasti löydettävissä kiireelliselläkin tehtävällä.

Yksi saamamme palaute koski rattijuopumustapauksia. Palautteen mukaan yhä enenevässä määrin rattijuopumusvalvonnassa tulevat kyseeseen alkoholin lisäksi myös huumausaineet ja osassa tehtävistä alkoholilla ei ole välttämättä ollenkaan osuutta asiaan. Huumausaineiden liittyessä tehtävään voi kyseeseen tulla paikanetsintä, joka pakkokeinona mahdollistaa ajoneuvon suoritettavan etsinnän. Etsinnässä voidaan olettaa löytyvän rikokseen liittyvää huumausainetta. Rikoslaisissa rattijuopumuksesta sanotaan, että henkilö voidaan tuomita rangaistukseen, mikäli kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa alkoholin tai huumausaineen vaikutuksen alaisena.

Koska huumausaineiden käyttö on lisääntynyt ja se on alkanut näkymään myös rattijuopumustapauksissa, koimme, että opinnäytetyössä voisi näin ollen mainita myös paikanetsinnästä ja lisätä produktiin sanastoa ja muutamia lauseita tähän liittyen.

Listasimme tähän alle muutamia saamiamme muita kommentteja:

“Opas on selkeä ja sitä on helppo lukea, sillä se etenee loogisesti. Jäin miettimään olisiko hyvä, jos oppaassa olisi sivuttu myös henkilökatsastukseen ja takavarikkoon liittyvää sanastoa.”

“Viro-suomi opas on erittäin hyödyllinen kenttäkonstaapelille erilaisiin liikennetehtäviin ja siitä löytää helposti ja nopeasti tärkeimmät fraasit. Lopussa olevan sanaston sanat olisi voinut myös järjestää aihealueittain.”

“Opas sopii myös sellaisille henkilöille, jotka ovat kiinnostuneet viron kielestä ja haluavat kehittää sanavarastoaan. Siitä löytyy tärkeimmät liikennetrikokset ja niihin liittyvä sanasto”

“Oppaasta käy ilmi, että sen tekijät ovat kiinnostuneet aiheesta ja ovat motivoituneet sen tekemiseen. Opas on tehty huolella, sen ulkoasu on yksinkertainen ja huoliteltu.”

“Etenkin sähköisenä mobiiliversiona opas voisi olla toimiva ja helposti saatavilla.”

“Koska Suomi ja Viro sijaitsevat lähekkäin, on maiden välinen matkailu helppoa ja Suomessa käykin paljon viron kansalaisia myös esimerkiksi töissä. Varsinkin Uudellamaalla viron kieleen törmää melko usein.”

5 POHDINTA

Työmme toteuttamistavaksi valikoitui jo aivan prosessin alussa toiminnallinen menetelmä. Kyseinen opinnäytetyön toteuttamistapa tuntui kummankin mielestä mielekkäältä sekä mielenkiintoiselta. Opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui kieliopas, sillä toivoimme, että työtä tehdessä myös oma kielitaito saattaisi kehittyä. Aihetta rajatessa päädyimme tekemään kielioppaan viron kielelle, koska tällaista työtä ei ole aiemmin tehty ja näin ollen uskomme sille olevan tarvetta.

Opinnäytetyön raporttiosaan koostimme laajasti opinnäytetyömme taustaa ja tarkoitusta. Taustoitimme opinnäytetyötä SWOT-analyysin avulla, jonka koimme selkeäksi tavaksi tuoda esille aiheitamme eri näkökulmista, lisäksi työme taustatiedoksi kasasimme tilastoja PolStat-tulostietojärjestelmän kautta virolaisten tekemistä liikennerikoksista sekä väkiluvusta suomessa. Kiteytimme tietoperustaksi lainsäädäntöä, tilastoja sekä rikosten tunnusmerkistöä. Mielestämme tietoperustasta ja raporttiosasta kokonaisuudessaan tuli kattava sekä tiivis paketti ja uskomme sen luovan vahvan perustan produktillemme.

Varsinaisen produktin toteuttamiseen meillä oli selkeä tavoite. Tavoitteena oli tehdä produktistamme selkeä ja riittävän yksinkertainen, jotta se palvelee poliisia nopeasti, vaihtelevilla työtehtävillä. Ajatuksenamme oli, että sanastoa voisi hyödyntää sellaisilla selkeillä ja yksinkertaisilla tehtävillä, jotka voidaan hoitaa paikan päällä sakolla. Nämä tavoitteet mielessämme kokosimme sanastoa ja fraaseja ajoneuvon pysäyttämiseen, sakon tiedoksi antamiseen ja ajokiellon määräämiseen liittyen.

Käännösten tekemiseen tarvitsimme apua ulkopuolelta, jonka vuoksi olimme yhteydessä Viroon Sisekaitseakadeemia, Estonian academy of security sciences –oppilaitokseen. Koimme yhteistyön oppilaitoksen kanssa sujuneen mutkattomasti ja saamamme käännökset olivat luotettavia. Käännökset saatuamme kasasimme ne produktiimme kronologiseen järjestykseen. Mielestämme produktista tuli selkeä ja käyttötarkoitustaan palveleva.

Kaiken kaikkiaan produktin tekeminen osoittautui melko mutkattomaksi, osin sen vuoksi, että olimme pyrkineet alustamaan ja rajaamaan sen mahdollisimman tarkasti, sekä sen vuoksi, että saimme apua käännöksiin nopeasti. Muussa tapauksessa käännösten ja itse opinnäytetyön tekemiseen olisi voinut kulua huomattavasti enemmän aikaa.

Tavoitteenamme oli koostaa produktimme niin, että se olisi helposti löydettävissä ja käytettävissä. Näin ollen sillä on suurempi arvo työelämässä ja se tulisi mahdollisesti tosiasiaassa käyttöön. Selkeät, tarpeeksi tiiviisti rakennetut helpot sanat ja lauseet voivat jäädä samankaltaisia tehtäviä hoitavien poliisien mieleen ja se helpottaa jatkossa tehtävien hoitamista ja asioiden selvittämistä asiakkaalle. Pyrimme tekemään produktin ulkoasustakin mahdollisimman yksinkertaisen, jotta sen käyttäminen olisi mielekästä ja helppoa. Mielestämme onnistuimme tavoitteessamme hyvin ja saamamme palaute tuki ajatuksiamme.

Koska teimme opinnäytetyömme yhdessä, tuli meidän tehdä selkeä tehtävien jako. Jaoimme tehtäviä tasaisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan ja tarkistimme toistemme aikaansaannokset ja jaoimme niihin liittyviä ideoita sekä, jos niistä löytyi jotakin lisättävää tai korjattavaa. Tämä oli meille molemmille toimiva järjestely ja opinnäytetyö edistyi hyvin ajallaan. Kokemuksemme mukaan prosessin työmäärä vastasi hyvin sitä, mitä me olimme siltä odottaneetkin.

Onnistuimme mielestämme perustelemaan ja tuomaan opinnäytetyössämme ilmi seikat, joiden pohjalta olemme produktimme laatineet. Koemme, että samankaltaisille opinnäytetöille voisi olla tarvetta, sillä ulkomaalaisia muuttaa Suomeen jatkuvasti lisää. Aihetta voisi rajata erilaisiin rikosnimikkeisiin, kuten omaisuusrikostehtäviin, tai väkivaltarikoksiin ja valita kieliksi sellaisia, joita suomessa pääasiassa esiintyy suomen-, ruotsin-, englannin- ja viron kielen lisäksi. Myös oma opinnäytetyömme saattaisi vaatia tulevaisuudessa päivitystä esimerkiksi poliisin toimintatapojen tai lain muuttuessa ja lisäksi sitä voisi laajentaa koskemaan myös muita liikenne rikosnimikkeitä.

Opinnäytetyön ongelmakohtaksi nousi sisällön rajaaminen, sillä tavoitteenamme oli laatia kattava ja tiivis kielioapas. Aloitettuamme opinnäytetyön työstämisen, mieleemme tuli useita muitakin rikosnimikkeitä tai pakkokeinoja, joista olisi ollut mielenkiintoista työssä mainita. Koska halusimme, että opinnäytetyön sisältö säilyy selkeänä, kompaktina ja sellaisena, että siitä on helppo löytää tarvittavia sanoja ja lauseita. Päätimme sen vuoksi avata työssämme niitä rikosnimikkeitä ja niihin liittyvää sanastoa, joita tilastojen ja omien havaintojemme mukaan kenttätyössä eniten tulee ilmi. Näin ollen uskomme kielioppaalle olevan käyttöä käytännössä. Toisaalta oppaan rajaaminen antaa jatkossa mahdollisuuden laajentaa opasta, vielä moneen suuntaan, kuten eri sektoreille tai koskemaan muita rikoksia.

6 LÄHTEET

Airaksinen Tiina, Vilka Hanna 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä, Gummerrus Kirjapaino Oy

Björk Mikael 2020: Huumausainerattijuopumuksista ja niiden kvalifiointiperusteista. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Liikenneturvallisuus, Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/liikenneturvallisuus> Luettu: 17.3.2021

EU-direktiivi (2010/64/EU). Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0064&from=NL> Luettu: 9.3.2021

Haikansalo Anu, Korander Timo 2021: Poliisi (AMK) Opinnäytetyön ohje

Halmela Tero 2016: Road policing: Huumeita tiellä. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö.

Helminen, Fredman, Kanerva, Tolvanen ja Viitanen 2014: Esitutkinta ja pakkokeinot, Talentum Oyj

Halttunen, Johanna 2016: Kielelliset oikeudet osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä esitutkintavaiheessa. Itä-Suomen yliopisto. Oikeustieteiden laitos. Pro Gradu-tutkielma.

Kotimaisten kielten keskus, Suomen kielilainsäädäntö. Luettavissa https://www.kotus.fi/kielitieto/kielipolitiikka/suomen_kielilainsaadanto Luettu: 09.3.2021

Lehtinen Tom 2020, Kieliopas valvonta- ja hälytyssektorille. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö

Metsola Hilla 2020, 100 hyödyllistä sanaa venäjäksi: minikieliopas valvonta- ja hälytystoimintasektorille. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö

Oikeusministeriö, Kielelliset oikeudet. Luettavissa: <https://oikeusministerio.fi/kielelliset-oikeudet> Luettu: 13.03.2021

Parviainen Elina 2020: Vantaan väestö 2019–2020. Luettavissa https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/151877_Vantaan_vaesto_2019-2020.pdf Luettu: 12.3.2021

Poliisi, Liikenneturvallisuus ja -valvonta, Luettavissa

<https://poliisi.fi/liikenneturvallisuus-ja-valvonta> Luettu: 17.03.2021

Poliisi, Liikenne rikokset, Luettavissa <https://poliisi.fi/liikenne-rikokset> Luettu: 17.03.2021

Polstat-tulostietojärjestelmä, Luettu: 30.3.2021

Rantaeskola Satu 2019: Rikos ja rikosprosessi, Warelia

Tilastokeskus, selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt ja rikoksen uhrin, luettavissa:

https://www.stat.fi/til/rpk/2017/13/rpk_2017_13_2018-05-08_kat_002_fi.html Luettu: 29.03.2021

Tilastokeskus, maahanmuuttajat väestössä, Luettavissa: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html> Luettu: 29.03.2021

Tilastokeskus, virolaisten määrä suomessa, luettavissa [https://www.tilastokes-](https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#V%C3%A4est%C3%B6rakenne%2031.12)

[kus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#V%C3%A4est%C3%B6rakenne%2031.12](https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#V%C3%A4est%C3%B6rakenne%2031.12) Luettu: 29.03.2021

Vuorinen Tero, 2014: Strategiakirja: 20 työkalua, Talentum